

Værdighed i Ældreplejen – kort guide til lokal indflydelse

Hvorfor "Værdighed"?

At kunne leve et liv i værdighed har stor betydning for vores velbefindende og livskvalitet. Som svækket ældre menneske kan man nå til et punkt i sit liv, hvor ens værdighed er truet. Man behøver hjælp fra andre – selv i de mest intime situationer. Man er afhængig af andre for at opretholde et værdigt liv. Man er også afhængig af, at blive mødt på en måde, som understøtter og ikke *krænker* ens værdighed. Omsorg uden værdighed, føles krænkende. Det kan have store negative psykologiske konsekvenser for den enkelte. Ældreplejen styres i høj grad med fokus på ydelser og minutter. Det handler om effektivisering og økonomiske hensyn. Det betyder, at fokus på relationer og individuelle behov gradvist er skubbet mere og mere i baggrunden.

Siden foråret 2014 har vi arbejdet med et værdighedsudspil. Vi har talt med politikere, fagfolk og eksperter. Og budskabet om mere værdighed i ældreplejen er blevet hørt. Ældreområdet har fået en såkaldt "værdighedsmilliard" med finansloven for 2016.

Med finansloven for 2016 har man afsat 1 milliard kr. om året fra 2016 og frem, til at understøtte udbredelsen og implementeringen af en værdighedspolitik i kommunerne.

Om formålet

Målet med en værdighedspolitik er at sikre en værdig ældrepleje i Danmark.

Ældre borgere skal have en værdig pleje og omsorg, så der er mulighed for at fortsætte med at leve det liv man ønsker, med størst mulig selvbestemmelse.

Plejen og omsorgen skal tage udgangspunkt i den enkelte ældres behov, så den enkelte kan leve et værdigt liv.

Alle kommuner skal have en værdighedspolitik. Her skal man kunne læse om kommunens værdier, og hvad man prioriterer på ældreområdet. Når de udarbejder den, skal de inddrage andre. Det kan for eksempel være ældrerådet, og relevante frivillige foreninger så som Ældre Sagen. Men også pårørende og medarbejdere.

Ældrepolitikken bliver rammen for ældreplejen i den enkelte kommune i de næste fire år.

De fem hovedområder i lovteksten:

Kommunen skal som det mindste beskrive værdighed på fem områder:

- 1) Livskvalitet
- 2) Selvbestemmelse
- 3) Kvalitet, tværfaglighed og sammenhæng i plejen
- 4) Mad og ernæring
- 5) En værdig død

Om lovens krav til kommunen

Pengene gives til kommunerne efter en fordelingsnøgle, som tager hensyn til, hvor mange ældre borgere, der bor i kommunen.

Værdighedspolitikken skal mindst forholde sig til de fem områder.

Det skal være tydeligt for de ældre og deres pårørende, hvad de kan forvente.

Kommunen skal sikre, at ældrerådet og evt. pårørende, medarbejdere og frivillige organisationer er med i udarbejdelsen.

Den første værdighedspolitik skal offentliggøres på kommunens hjemmeside inden 1. juli 2016.

Herefter skal kommunen udarbejde en ny værdighedspolitik hvert fjerde år. Den skal være færdig i det første år af hver valgperiode, og gælder så for resten af valgperioden.

Kommunerne skal samtidig redegøre for, hvordan de arbejder med værdighedspolitikken. De ekstra midler skal i 2016 bruges til at understøtte arbejdet med de fem hovedområder.

Det skal være muligt at se, at midlerne ligger udover de vedtagne budgetter for 2016.

Kommunens værdighedspolitik og hvordan man vil arbejde med den skal offentliggøres på kommunens hjemmeside. Den skal også sendes til Sundheds- og Ældreministeriet. Kommunen skal også skrive, hvordan de regner med at bruge pengene til arbejdet med værdighed i 2017, 2018 og 2019. Dette skal sendes også til Sundheds- og Ældreministeriet.

Ældre Sagen har i 2015 sammen med FOA og Dansk Sygeplejeråd(DSR) formuleret 10 kriterier for en værdig ældrepleje:

- ✓ En bolig der passer til den enkeltes behov – også ved funktionstab
- ✓ Mulighed for at komme ud
- ✓ Mulighed for at være velsoigneret og klædt som man ønsker
- ✓ Varieret og ernæringsrigtig mad i rammer, der giver lyst til at spise
- ✓ Lindrende behandling og en værdig død
- ✓ Støtte til at kunne fungere i hverdagen og få relevant hjælp, når der er behov for det
- ✓ Forebyggelse af sygdom samt kontinuitet og faglighed i omsorg, pleje og behandling
- ✓ Mulighed for at bevare egen døgnrytme
- ✓ Tilbud om eksistentielle samtaler og samvær med andre
- ✓ Respekt, rummelighed og mulighed for udvikling

Ældre Sagens 10 kriterier for en værdig ældrepleje ligger i de 5 hovedområder:

De 10 kriterier hører naturligt til i lovens hovedområder. Tag udgangspunkt i dem, når I taler om hovedområderne. Både med politikere, kommunale ledere og resten af samfundet.

Hovedområde: Livskvalitet: • Respekt, rummelighed og mulighed for udvikling • Støtte til at kunne fungere i hverdagen og få relevant hjælp, når der er behov for det • En bolig der passer til den enkeltes behov – også ved funktionstab • Mulighed for at komme ud • Tilbud om eksistentielle samtaler og samvær med andre
Hovedområde: Selvbestemmelse: • Mulighed for at bevare egen døgnrytme • Mulighed for at være velsoigneret og klædt som man ønsker
Hovedområde: Kvalitet, tværfaglighed og sammenhæng i plejen: • Forebyggelse af sygdom samt kontinuitet og faglighed i omsorg, pleje og behandling
Hovedområde: Mad og ernæring: • Varieret og ernæringsrigtig mad i rammer, der giver lyst til at spise
Hovedområde: En Værdig død: • Lindrende behandling og en værdig død

Det kan I arbejde med i jeres kommune:

Ældre Sagen skal med i det lokale arbejde i kommunen så tidligt som muligt. Hvis I ikke allerede er inviteret til at samarbejde, så henvend jer selv og pres på for at være med.

Vi skal have de ti elementer i spil, når kommunen skal formulere sin værdighedspolitik. Det kan give en mere tydelig beskrivelse af hvad der ligger i værdighed i ældrepleje. Hvad det er kommunen gerne vil opnå på de enkelte områder.

Samtidig vil vi fremover have en opgave i at følge, om værdighedspolitikkerne lever på til deres egne mål. Med andre ord skal vi følge, hvorvidt værdighedspolitikkerne i praksis bidrager til, at svækkede ældre borgere oplever en mere værdig ældrepleje.

Vi skal arbejde for, at der i alle dele af ældreplejen bliver talt om værdighed med de professionelle. Hvis værdighedspolitikken skal blive til virkelighed, skal ældre, medarbejdere og borgere bliver ved med at tale om hvad værdighed er. Uden engagerede medarbejdere, er der risiko for, at værdighedspolitikkerne bliver et virkningsløst begreb.

Der er brug for, at Ældre Sagen lokalt følger op på, om og hvordan de ældre oplever forandringen – mere værdighed i hjælpen.

I kan bruge punkterne herunder:

- Når I har mulighed for at være med i udarbejdelsen af kommunens værdighedspolitik: Tal for Ældre Sagens ti kriterier. De kan hjælpe med at gøre beskrivelsen mere tydelig. Spørg til om og hvor man vil kunne finde alle eller flere af kriterierne i kommunens mål for værdighed for de ældre.
- Se kritisk på kommunes formulering af en værdighedspolitik – er det tydeligt, hvad kommunen vil gøre, og hvordan man vil gøre det?
- Hvad kan I finde af værdighedspolitik i kommunens materiale til ældre med behov for hjælp?
- Hvordan vælger kommunen at bruge det tildelte beløb – er vægten på mere direkte indsats for den enkelte ældre eller på uddannelse af medarbejdere?
- Er der blevet "flere hænder"?
- Brug jeres frivilligkolleger som er i kontakt med de ældre i kommunen. Hvad oplever/hører de?
- Saml "cases" og dan jer et overblik
- Præsenter kommunen for jeres erfaringer – på alle niveauer.
- Skriv læserbreve, debatindlæg eller gå til lokale medier med jeres viden og erfaringer.
- Arranger borgermøder om værdighed i kommunen. Det giver mulighed for at tale om, dele erfaringer med og samle forslag og kommentarer til værdighed i kommunens ældrepleje. Inviter pressen.

Hvem går vi til med hvad?

Hvis kommunen stadig er ved at udarbejde deres værdighedspolitik:

- Mød lokale politikere der beskæftiger sig med ældreområdet. – for at bidrage og få indflydelse.
- Ældrechefen i kommunen – for at bidrage og få indflydelse.

Når kommunens værdighedspolitik er vedtaget:

- Mød lokale politikere der beskæftiger sig med ældreområdet. – for at kommentere, spørge og følge op. Og senere hen præsentere borgernes erfaringer med den for politikerne.
- Mød Ældrechefen i kommunen – for at kommentere, spørge og følge op. Og senere hen præsentere borgernes erfaringer med den for ældrechefen.
- Brug pressen – indlæg og læserbreve om Ældre Sagens(jeres) syn på kommunens ældrepolitik, forventninger til den. Og senere hen borgernes erfaringer med den.

Hvis man har spørgsmål, kommentarer eller erfaringer, gode som mindre gode, med arbejdet med værdighedspolitik, er man meget velkommen til at kontakte:

Ældrepolitisk konsulent
Rikke Sølvsten Sørensen
Frivilligafdelingen
rss@aeldresagen.dk